

Sekretariatet
Elsa Persson
Tfn: 063- 14 75 95
E-post: elsa.persson@regionjh.se

2022-11-15

RUN/52/2021

Uppföljningsrapport: Regionala utvecklingsnämndens utskott för kollektivtrafikfrågor 2022

Inledning

Regionala utvecklingsnämnden har sedan 1 juli 2020 ett utskott; utskott för kollektivtrafikfrågor. Utskottet har bland annat i uppgift att arbeta med fördjupning inom fokusområden och strategiska utvecklingsområden inom kollektivtrafikområdet. I december 2021, § 206, fastställde nämnden utskottets uppdrag för 2022. Uppdraget bygger på tre delar:

1. Utskottets uppgifter enligt nämndens reglemente
2. Mål i nämndens verksamhetsplan för 2023 som härrör till utskottets ansvarsområden
3. Specifika uppdrag till utskottet kommande år utöver vad som definieras enligt punkt 1 och 2

Utskottet ska i slutet av året utvärdera sitt arbete och avge en samlad rapport till nämnden. Syftet med rapporten är att beskriva hur utskottet har arbetat utifrån de uppdrag som utskottet fått samt hur utskottet i övrigt har fullgjort sina uppgifter.

Utskottets uppgifter

Utskottets uppdrag definieras av regionfullmäktige genom regionala utvecklingsnämndens reglemente (RS/2343/2016). I reglementet anges följande om utskottets uppgifter:

Utskottet har till uppgift att inom kollektivtrafikområdet arbeta med:

- Fördjupning inom fokusområden och strategiska utvecklingsområden,
- framtidsbevakning och analys av långsiktiga utvecklingsområden,
- inspel till regionala utvecklingsnämndens arbete med planering och uppföljning, i synnerhet nämndens verksamhetsplan, samt
- bevaka att uppdraget som Regional kollektivtrafikmyndighet fullföljs.

Utskottet ska vara referensgrupp i upphandlingsfrågor inom kollektivtrafikområdet.

En viktig utgångspunkt för de frågor som utskottet ska arbeta med är de strategier och övergripande mål som finns fastställda i regionplanen och nämndernas verksamhetsplaner.

Utskottets uppdrag 2022

I regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan för 2022 finns två mål som utskottet ska arbeta med; *Utveckla arbetet med avtalsuppföljning för trafikavtal* och *Öka det kollektiva resandet*.

I nämndens uppdrag till utskottet specificerades följande som frågor som utskottet särskilt skulle fokusera på under året:

- Östersundslänken och utveckling av stadstrafiken
- Coronapandemins långsiktiga effekter på kollektivtrafiken
- Ekonomi; Indexutveckling och intäkter
- Gemensam tågstrategi för norrlandslänen
- Påbörjade trafikupphandlingar
- Fördjupningar utifrån aktuella strategier och prioriterade åtgärder i trafikförsörjningsprogrammet

Uppföljning av utskottets arbete

Utskottet har genomfört sex sammanträden under 2022, varav fyra halvdags sammanträden och två utökade sammanträden där länets kommuner bjudits in till två timmars dialog. Fyra av sex sammanträden har genomförts digitalt. Dels med anledning av coronapandemins restriktioner, dels för att underlätta deltagande för såväl ledamöter som ej tjänstgörande ersättare. De digitala mötena har kunnat hållas med god kvalitet i och med att både ledamöter, ej tjänstgörande ersättare och tjänstepersoner har haft med tillgång till fungerande digital utrustning.

Föredragande tjänstepersoner har utgjorts av områdeschef för område Kollektivtrafik samt andra medarbetare inom olika sakkunskapsområden inom området samt regionstaben. Utskottet har löpande under året arbetat med de mål och uppdrag som regionala utvecklingsnämnden fastställt för utskottet. Utskottet har även fått informationer om andra pågående utvecklingsarbeten inom kollektivtrafik, både nationellt och regionalt.

Mål i nämndens verksamhetsplan

Utveckla arbetet med avtalsuppföljning för trafikavtal

Målbeskrivning: Upphandling av trafik är en viktig del av kollektivtrafikupphandlingen. Avtalen sträcker sig över flera år och omfattar höga belopp. Mot bakgrund av att upphandling av kollektivtrafik är ett nytt uppdrag i organisationen sedan 1 juli 2020 finns behovet av att utveckla och säkerställa uppföljningen av trafikavtal.

Uppföljning: Arbetet med att förbättra avtalsuppföljningen pågår, utifrån fordons- och bränsleuppföljningar, kundundersökningar, förbättrad agenda vid företagsträffarna och ett upptaget arbete med att fälla ut viten. En kundnöjdhetsundersökning kopplad till trafikavtalen allmän kollektivtrafik har skickats ut och är för närvarande pågående.

Öka det kollektiva resandet

Målbeskrivning: Det pågår stora förändringar i våra vanor och beteenden, dels med anledning av klimatförändringarna, dels med anledning av den globala pandemin. Det kollektiva resandet behöver öka och vi ska följa trenderna i resandet för att göra analyser

och utifrån dessa rikta insatser för att uppfylla målen i trafikförsörjningsprogrammet.

Uppföljning: Resandet och intäktsflödet har tagit fart efter coronapandemin. Länets kollektivtrafik ser fortfarande ett visst resandetapp i den vuxna befolkningen. Ett förändrat arbets- och resmönster, med visst hemarbete, ser ut att vara förklaringen. Trenden är dock att resandet och intäkterna fortsätter att öka. De som reser köper också lite dyrare produkter, som enkel biljetter före periodbiljetter. Det förändrade säkerhetspolitiska läget har gett ytterligare påverkat redan förhöjda bränslepriser. Kostnadsutvecklingen kopplad till bränsleindex är stor. Samtidigt har bränslekostnaden sannolikt en positiv påverkan på förflyttningen från bil till kollektivtrafik. Kampanjer för att hälsa resenärer välkomna tillbaka efter coronapandemin har genomförts, liksom marknadsföring av mer flexibla utbud och priser i några attraktiva stråk. En ny kampanj för att attrahera resenärer är planerad till december-januari.

Specifika uppdrag

I nämndens uppdrag till utskottet anges att utskottet ska hålla sig uppdaterade i aktuella frågor inom kollektivtrafikområdet och agera bollplank till verksamheten i såväl strategiska som operativa frågor. I uppdraget specificeras sex frågor som utskottet särskilt ska fokusera på under året, vilka följs upp nedan. Utöver ovan nämnda uppdrag anges det att utskottet har ett särskilt ansvar för dialogen med den politiska ledningen i länets kommuner, samt att utskottet ansvarar för att vid behov lyfta aktuella frågor för diskussion eller beslut i nämnden.

Östersundslänken och utveckling av stadstrafiken

Östersundslänken har varit en återkommande fråga vid utskottets sammanträden under året. Utskottets ledamöter har fått löpande lägesuppdateringar om hur arbetet fortskridit och getts möjlighet att komma med inspel kring utvecklingen och utformningen av hållplatslägen.

Coronapandemins långsiktiga effekter på kollektivtrafiken

Vid samtliga sammanträden under året har verksamhetens ekonomi och resandeutveckling i länet rapporterats. Utskottet har fått ta del av nationella jämförelser och prognostiseringar för resandet framgent. Även marknadsföringsåtgärder för att öka det kollektiva resandet efter pandemin har presenterats för utskottet.

Ekonomi; Indexutveckling och intäkter

Utskottet har fått löpande rapporter om ekonomin, bland annat innehållande indexutveckling och intäkter inom kollektivtrafiken. Båda faktorerna ligger till grund för det ekonomiska resultatet 2022 och budget 2023.

Gemensam tågstrategi för norrlandslänen

Återkommande under året har det pågående arbetet med tågstrategi för norrlandslänen presenterats för utskottet. Utskottets ledamöter har fått möjlighet att komma med inspel dels vad gäller utformningen av dem olika delsträckorna som inryms i tågstrategin, dels vad gäller upphandlingar som inkluderas i tågstrategin.

Påbörjade trafikupphandlingar

Lägesrapporter kring pågående upphandlingar har lämnats kontinuerligt, och utskottets presidium har agerat styrgrupp för samtliga upphandlingar som påbörjats.

Fördjupningar utifrån aktuella strategier och prioriterade åtgärder i trafikförsörjningsprogrammet

Under året har utskottet fördjupat sig i ett antal områden utifrån aktuella strategier och prioriterade åtgärder i trafikförsörjningsprogrammet. Bland annat har utskottet återkommande fördjupat sig i arbetet med priser och biljetter, som framhålls som en av strategierna för att omhänderta ambitionerna i trafikförsörjningsprogrammet. Översynen av priser och biljetter ligger till grund för framtidens biljettsystem, vilket utskottet också har utgjort ett fördjupningsområde under året. Utskottet har också bevakat Östersundslänken och getts möjlighet att komma med inspel både i kort- och långsiktiga frågor som svarar upp mot resenärsbehoven och behöver hanteras i projektet. Vidare under året har utskottet getts chans att komma med inspel till tågstrategi Norrtåg och behandlat strategin om att utveckla utbudet i de starka regionala stråken.

Dialogen med den politiska ledningen i länets kommuner

I samband med utskottets sammanträden i februari och september utökades sammanträdestiden med två timmar, dit länets kommunstyrelseordföranden bjöds in för att delta i dialog om aktuella kollektivtrafikfrågor. Vid februarisammanträdet deltog fyra av länets åtta kommuner. Dialogen berörde bland annat trafikprioriteringar utifrån coronaläget och extremvädarsituationer, Östersundslänken och ungdomskort. Under sammanträdet i september deltog sex av länets kommuner och dialogen fokuserade i huvudsak på ungdomskort, Östersundslänken, tågstrategi Norrtåg och Trafikplan 2023 T23.

Summering av utskottets arbete under mandatperioden och medskick till kollektivtrafiknämnden inför mandatperioden 2023–2026

Den 17 februari 2021 beslutade regionfullmäktige i Region Jämtland Härjedalen, § 17, att tillsätta en särskild beredning för översyn av den politiska organisationen inför mandatperioden 2023-2026. Beredningens arbete beskrevs i huvudsak utmynna i förslag till politisk organisation för mandatperioden 2023-2026. Vid fullmäktiges sammanträde den 12 juni, § 75, beslutade regionfullmäktige om ny politisk organisation för kommande mandatperiod. Beslutet innebar bland annat att utskottet för kollektivtrafikfrågor tas bort från den 31 december 2022 och ersätts med en kollektivtrafiknämnd.

Utskottet har sedan det inrättades 2020 varit en viktig instans där företrädare för majoritet och opposition fått information om pågående utvecklingsarbeten och haft möjlighet att lämna synpunkter inför fortsatt arbete. Genom utskottets sammansättning har det varit möjligt att föra samtal i viktiga frågor öppet och resonerande men i mindre grupp. Utifrån att nämnden kommer att bestå av sju ledamöter (jämfört med utskottets fem) är utskottets bedömning att det beredande arbete utskottet utfört, liksom den roll som informations- och diskussionsinstans som utskottet utgjort under mandatperioden, kommer att kunna övertas av såväl nämndens presidium som nämnden som helhet.

Avslutningsvis vill utskottet även lämna följande medskick till den nya nämnden. Utskottet föreslår att nämnden tar vid bevakningen av de frågor som utskottet arbetat med, däribland Östersundslänken, arbetet med biljetter och priser, aktuella upphandlingar samt tågstrategin. Under 2023 ska minst två beslut fattas för Norrtågs räkning, trafikbeställning inför operatörsupphandling och inriktningsbeslut inför upphandling av tågfordon. Utöver nämnda områden som kollektivtrafiknämnden bör bevaka, är det också av vikt att nämnden

finner sin roll i den politiska organisationen; att nämnden har ett nära samarbete med den regionala utvecklingsnämnden för att kunna hantera eventuell gränsdragningsproblematik som kan uppstå mellan nämndernas respektive ansvarsområden.